

Biblioteka
44°N i 20°E

Urednik
Nikola Petaković

Copyright © 2015 za srpsko izdanje Čarobna knjiga

Dizajn korica
Stardust LAB / www.stardust.rs

Ilustracije u knjizi uradio
Bojan Savanović

ISBN 978-86-7702-429-1

Nijedan deo ove publikacije, kao ni publikacija u celini, ne sme se reprodukovati, umnožavati, preštamovati niti u bilo kojoj drugoj formi i bilo kojim drugim sredstvom prenositi ili distribuirati bez odobrenja izdavača. Sva prava za objavljivanje ove knjige zadržavaju autor i izdavač prema odredbama Zakona o autorskim pravima.

Čarobna knjiga
Beograd 2015.

VANJA ČOBANOV

Ljudi KOJI
SEDE U TAMI

Čarobna
knjiga

Jovanu

„Ako se otarasim svojih đavola, izgubiću svoje anđele.”

PROLOG

Božo Vukotić iz sela Zupci kod Bara na moru beži od krvne osvete. Ali on nije lovina, već onaj koji treba da izvrši osvetu. S njim su se u beg preko planina Sutorman i Rumija dali njegova žena Milica i sin Danilo; novi dom pronalaze u skrovitom ribarskom mestu na Skadarskom jezeru. Uz pomoć sina i komšija Božo Vukotić pretvara napušten i polusrušen ribarski magacin u svoje buduće utočište. Danilo pomaže ocu u ribarenju i prodaji ribe na pijaci u Virpazaru. Božov mlađi sin Vuk, koji se kasnije rodio u Karuču, živi pod staklenim zvonom; ukućani za najmlađeg člana porodice žele drugačiji, lakši život. Božo Vukotić jednog dana umire pod čudnim okolnostima u Virpazaru, a brigu o porodici preuzima tada već stasali Danilo. Kad je došlo vreme, Vuk Vukotić je poslat u Cetinje da pohađa učiteljsku školu. Slabo se javlja odande, a onda se posle nekoliko godina vraća u Karuč. Vidno promenjen, fizički i duhovno, saopštava majci i bratu da nije završio škole i

da učiteljstvo nije za njega. Nakon nekoliko nedelja lenčarenja i opijanja nagovara Danila da mu preda porodično zlato doneseno iz Zupca kako bi počeo sopstveni posao.

Pokazaće se da je Vuk u Cetinju izučio zlu životnu školu. S novcem od prodatog zlata počinje da zelenaši u Poseljanima, slikovitom selu iznad Skadarskog jezera, koje je centar trgovine žitom i brašnom i u kome se u krčmi gazde Pere nalazi prva crnogorska kockarnica. Doktor Nikolić, načelnik porodilišta u Kragujevcu, koji je redovni posetilac kockarnice, s vremenom postaje Vukova glavna mušterija. Ali u jednom trenutku doktorov dug je prešao granicu koju zelenaš može da istrpi. Razmišljajući da li da ga ubije ili ostavi u životu, Vuk prihvata doktorovu ponudu – Nikolić će ga uključiti u posao oko prodaje beba iz porodilišta: plaćaće svoje dugove ukradenim bebama koje se uhodanim kanalima skupo prodaju u zapadnim zemljama roditeljima koji ne mogu da imaju decu i ne žele da prolaze kroz formalnosti usvajanja. Novac je veliki, a posao je do tančina razrađen i uhodan.

Kad Vuk Vukotić donese prve dve bebe u dom Vukotića u Karuč, nastaje razdor u porodici. Nezadovoljstvo i razočaranje koje je sve vreme tinjalo kod majke i brata Danila ovog puta je eksplodiralo i oni ga s donesenim bebama izbacuju iz kuće. Vuk zelenaškim kapitalom na drugom kraju sela gradi prvu modernu vilu u Karuču.

Danilo se oženio lepom Milijanom iz sela Dodoši. Mlada Crnogorka uskoro treba da se porodi i oni prolaze kroz najlepše trenutke svog života. Međutim, na porođaju Milijana i beba umiru. Danilo je van sebe: slomljen odlazi u močvaru i zaglibljuje se u blato među trsku s namerom da tu okonča. U

pola noći čuje ceklinjanske puške i shvata, probuđene svesti, da je njegov brat Vuk doneo jednu od svojih ukradenih beba u kuću i da slavi tuđu krv, rođenje novog Vukotića. Ispunjen srdžbom, on izlazi iz blata i vraća se ka svom domu s namerom da se obračuna s bratom. Pred kućom čuje plač bebe i to zaustavlja njegove korake i bes. Izgubljen je. Ulazi u dom i uzima doneseno dete. Birajući da li da ubije Vuka ili bebu, u trenutku donosi odluku: udaviće dete u jezeru. U čunu koji po mrkloj noći odmiče ka dubinama u Danilu se budi dobro i sveto i on okreće čamac u drugom pravcu, ka zetskoj Svetoj Gori. U manastiru s monasima krsti bebu. Novi život je moguć.

Danko Vukotić raste u Karuču. Plavokos i blage naravi, drugačiji je od ostalih. Vukov stariji sin Milo i on su vršnjaci i idu zajedno u školu u susedno mesto Rvaš. Milo sve vreme negativno utiče na brata. Sve kulminira jednog popodneva kad već kao mladići naiđu na голу kupačicu na jezeru, turistkinju koja je uživala u predvečerju i toploj vodi Skadarskog jezera. Milo uz pomoć Mirana, Vukovog sluga i telohranitelja, siluje turistkinju u vodi. Danko sve to uplašeno i s gađenjem posmatra iza jedne stene. Izbezumljen trči kući da obavesti oca.

Danilo donosi odluku: preko majčinih porodičnih veza poslaće Danka daleko od Karuča, na dalje školovanje i život u Švajcarsku – to je jedini način da ga zaštiti od Vukotića. Ponovo prelazi „Božov put” preko Rumije, predaje Danka porodici Bogunović u Petrovcu na Moru i vraća se na jezero, gde provodi godine u mističnoj usamljenosti.

Danko Vukotić je u Ženevi završio fakultet i zaposlio se u hotelskom koncernu *Le Mar*. Njegova karijera vrtoglavo

napreduje. Istovremeno doživljava veliku ljubav; ženi se Senkom, studentkinjom iz Novog Sada, i njih dvoje dobijaju sina Sergeja. Na letovanju na Jazu u Crnoj Gori, dok su Senka i Sergej čekali da im se Danko pridruži iz Ženeve, četvorogodišnji Sergej se utopio u moru. Ili je to samo tako izgledalo.

Za supružnike je gubitak sina preveliko breme i ubrzo se razvode.

Nakon osam godina Senka iznenada dobija poruku iz koje naslućuje da joj je dete možda živo. Poruku koja će promeniti sve. Ona s Jovanom, prelepom Novosađankom koju je odabrala da je nasledi na položaju predstavnika *Le Mara* za istočnu Evropu, kreće iz Novog Sada u Ženevu.

Na Senkinu preporuku Jovana dobija posao u *Le Maru*. Od prvog trenutka susreta Danko i Jovana su opčinjeni jedno drugim. Dok njih dvoje ulaze u snažnu ljubavnu vezu, Senka putuje u Budvu da pokrene privatnu istragu u vezi sa Sergejevim nestankom.

Danka u Švajcarskoj posećuje brat Milo. Vuk je sina uključio u svoje poslove. Milo traži od Danka da ih podrži u poslu i omogući im pristup i kontrolu nad odmaralištem *La Mera* koje se nalazi na obroncima Alpa. Kada Danko to odlučno odbije, dobija poziv od strica Vuka da ga poseti u Karuču. Posle dvadeset četiri godine Danilo i Danko se sreću na čunu usred Skadarskog jezera. Danilo konačno saopštava Danku istinu o prljavim poslovima svog brata. Danko odlazi u Vukovu vilu i tamo mu se, nakon što je odlučno odbio saradnju, u dvorištu vile pokazuje njegov sin Sergej. Dete je osam godina raslo zatvoreno u vili pod budnim okom Vuka Vukotića s jednom jedinom namerom – da se jednog dana iskoristi kao sredstvo

ucene. Danko je van sebe jer ne može da dođe do sina. Odlazi u kuću kod oca i saopštava mu strašnu činjenicu. U Danilu se budi pravednik i ratnik i on s harpunom i novcem koji je Vuk držao u podrumu stare kuće odlazi kod brata i zauvek prekida krvnu vezu. Na autoritet uzima unuka i odlazi sa Sergejem u nepoznatom pravcu.

Danko se po Danilovom savetu vraća u Ženevu. Treba mu nekoliko dana da skupi snagu i nazove bivšu ženu kako bi joj saopštio da im je dete živo. Senka odmah kreće za Ženevu. Sledećeg popodneva Jovana u Dankovom apartmanu zatiče mrtvu Senku. Danka nigde nema; isključeni su mu mobilni telefoni i niko ne zna gde je. Kreću mučni dani i još mučnije noći – Jovana je u centru policijske istrage. Nakon nekoliko meseci u nedostatku dokaza policija je oslobađa svake sumnje i ona odmah daje otkaz u *Le Maru* i vraća se u Novi Sad.

U Jovanin stan u Novom Sadu upadaju dva muškarca s namerom da je siluju. Skidaju je голу i pred sam čin silovanja u stan ulazi treći čovek – Milo Vukotić. Ucenjuje je da se ponovo prihvati posla i preuzme Dankovo direktorsko mesto u koncernu. Jovana shvata da je na neki čudan način i Edwin Hofer, vlasnik koncerna, u igri i, uplašena za svoj život, vraća se u Švajcarsku, u hotel *Prestíž*.

Nakon prvog radnog dana na mestu direktora koncerna ona silazi u obližnji park i zaključuje: *Dovoljno je što živim. To je nešto od čega mogu početi.*

1. BEZ STRAHA OD ĐAVOLA, NEMA NI POTREBE ZA BOGOM

Posle dva dana kockanja u Poseljanima, nošen talasima podsvesti, vozio je lako, ujednačenom brzinom, od Virpazara na Skadarskom jezeru ka severu. Mada je znao da ne postoji mesto na koje bi se mogao uputiti, doktor Nikolić je nekud išao. Kroz čudno svetlu noć saobraćajna traka se videla kao po danu i on je, potonuvši u senku mučnine i odvratnosti koja se godinama nadvijala nad njegovim životom, nesvesno pratio znakove pored puta. Vozio je celu noć. Na velikom mostu preko Dunava otvorio se pogled na ravnicu i jutarnje sunce mu se počelo uvlačiti u oči i um. Tu nadošlu svetlost, toplu i čistu, nije mogao da istrpi. Isključio se na prvom izlazu sa auto-puta, ka glavnom gradu Vojvodine. I dalje ne znajući kuda i zašto, na prvoj velikoj raskrsnici u Novom Sadu skrenuo je

levo i pronašao slobodan parking. Tako se posle samo nekoliko koraka našao u jednom dvorištu ispunjenom hladom. Tražio je zaklon od letnjeg jutra okupanog suncem i tu ga je kao magnet privukla mala pravoslavna crkva s dve pozlaćene kupole na krovu. Gotovo uspaničen, prešao je razdaljinu od ulaza u portu do otvorenih dveri crkve i, ne prekrstivši se, uleteo je unutra. Prošao je pored vremešnog crkvenjaka i starije gospođe obučene u crno, koji su ga iznenađeno pogledali, i unezvereno, kao da čuva leđa, primakao se zidu i prislonio se na red molitvenih stolica. Spuštajući svoje golemo ostarelo telo na drvenu stolicu, spustio je istovremeno svu težinu kockarskog taloga i neprospavanih noći. Dug prema igračima za okruglim stolom s kojim ga je zatekla prošla zora isplatio je gospodar njegove sudbine – Vuk Vukotić. Jedna beleška u Vukovom teferu i samo njima poznato preračunavanje – novac pretvoren u ljudski život, u bebe koje će s vremenom isporučiti.

Ali evo ga ovde – u pravoslavnom hramu umesto u bolnici na radnom mestu načelnika kragujevačkog porodilišta. Na prijemnom odeljenju bolnice čekala ga je Marija Spasojević, žena koju je pre trideset četiri godine porodio i lažirao smrt njene bebe. Nedavno se vratila iz Beograda u Kragujevac ohrabrena saznanjima i informacijama koje je dobila od Udruženja roditelja nestalih beba. „Nikoliću, znam da mi je dete živo. Toliko godina je prošlo, a ja još osećam njegovo prisustvo. Tek sad su mi se oči otvorile. Kažite mi gde je, kako da ga nađem, i neću vas prijaviti.” Rekao joj je da su to budalaštine i da je se ne seća: „Zašto bih se, pobogu, baš vas sećao? Porodio sam stotinu žena. Da, neke od njih su izgubile dete. Dešava se.” Ali to nije bila istina. Nikad neće zaboraviti Mariju Spasojević i njenog

muža Marka, kojeg je viđao u lokalnoj kafani; njihov sin je bio u korpi koja je otišla za Karuč. Mali je bio prva od dve bebe koje je predao Vuku posle one noći na Grmožuru... Nije imao snage da se vrati u Kragujevac i ponovo stane ispred te žene.

Najmanja pravoslavna bogomolja iz 18. veka, koja je jedno vreme služila kao molitveni hram Grcima i Cincarima, ušuškana između dveju ulica i zaklonjena pojasom starih zgrada, kao da čuva nešto. Čudna istorija jednostavnog i svedenog hrama s nadgrobnom pločom na spoljnjem zidu na kojoj se prvi put pominje ime Novog Sada nije bila za široku javnost. Čini se da vekovima Nikolajevska crkva privlači samo određene porodice i pojedince. Jednostavni ikonostas i beli neukrašeni zidovi kao da su bili skromni ram u koji su izvesni ljudi kroz istoriju uramljivali slike iz svojih najintimnijih molitava i ispovesti. Manje je posećena od ostalih crkava u centru grada, uglavnom je pusta. Tako je bilo i tog dana – kad je doktor Nikolić privučen da uđe u Nikolajevsku, niko više posle njega nije ulazio. U polumraku u kojem se nenadano našao za Nikolića su oticali sati puni težine; utroba mu je gorela, a razmišljanja o prošlosti i postupcima peckala su srce i pritiskala ga do bola. Sve se u doktoru dešavalo iznutra. Spolja, on je bio bleđa i nepomična gromada od čoveka. Široka remena i leđa jedva su se uvukla u crkvenu stolicu, a povećni stomak se spustio na široke butine; duga seda i gusta kosa, zaprljana i masna od duvana i čistih prolaza kroz nju prstima prljavim od karata, novca i znoja, kao da je jedina imala trag životnosti – lice i telo pretvorili su se u bezizražajnu masu.

... Selo Poseljani na Skadarskom jezeru, odakle je doktor krenuo na dirigovani put, odavno je napušteno, a mlinovi

koji se nekad ni noću nisu gasili prestali su da okreću točkove. Kamene kuće zarasle su u bršljan i mahovinu i samo su huk potoka koji se spušta s vrha planine kroz šumu u selo i Perina krčma ostali isti. Gazda Pere više nema. Umro je kako je i živio, odvažno, na nogama. Zateturao se u osamdeset prvoj godini od srčanog udara; izašao je iz kafane da ugrabi vazduh, a onda se srušio u obližnji potok. Gazda Perina sestra je još uvek živa, leži gore u sobi, slaba je na nogama i jedva da se nekoliko puta godišnje spusti među ljude. Kockarnicu i brigu o krčmi preuzeo je Vuk Vukotić. Zaposlio je novo mlado osoblje. Nameštaj, slike i namenu mesta nije menjao. Njegova drvena stolica i dalje je stajala na istom mestu, odmah posle tunela, na ulazu u glavnu kockarsku sobu. Ostareli zelenoš često je sedeo na njoj. Iako odavno nije morao da zelenoš, Vukotić je odlučio da poslednje godine života provede u krčmi. I za doktora i za zelenoš selo Poseljani bilo je kao magnet; uvek su se vraćali u Perinu krčmu, privučeni i omađijani ulogama i ulozima. „Bolje da sam umro one noći na ostrvu. I da su me kormorani isključali i zmije izgrizle na Grmožuru! I da me je Miran nožem mučio, bolje nego što sam Vuku dao bebe”, izgovorio je glasno doktor. Trideset pet godina koje se usledile posle te noći kad ga je zelenoš ostavio da prenoći na napuštenom crnogorskom Alkatrazu samo su povećale uloge: doktor se kockao za veće sume i uglavnom je gubio, a u Vukovu vilu, u selu Karuč na Skadarskom jezeru, stizalo je sve više novorođenčadi.

Poteran nadošlim jedom i nesnosnim bolom u utrobi, Nikolić je najednom ustao, ali u njemu nije bilo snage. Kao da mu nije bilo dozvoljeno da dalje korača, naglo je izgubio svest, zaljuljao se i uz tresak se sručio nazad na stolicu. Osvrnuo se

još jednom oko sebe. Mada je u malenom hramu sve bilo blizu i lako uočljivo, doktoru se svest sasvim zamuti pri pogledu na kamenu ploču na stubu preko puta i on, pokušavši da pročita ugravirani tekst, izgubi vid i potpuno prestade da bude svestan sveta oko sebe.

Crkvenjak, naučen na red i samilost, nikako se nije mogao navići na prisustvo nepoznatog čoveka u crkvi i njegovo neobično ponašanje. Dok se doktor vrpeljio i pričao sam sa sobom, crkvenjak je stajao za drvenim pultom i čitao knjigu. Trudio se da ga ne posmatra, ali koncentracija mu se gubila i on je potonje minute provodio slušajući mrmljanje i teško čovekovo disanje u tišini. Trebala mu je hrabrost da mu posle nekoliko sati priđe.

– Dobar dan – stao je ispred doktora i progovorio.

Ali odgovora nije bilo. Crkvenjaku se učinilo da čovek ispred njega spava. Položio mu je ruku na koleno i blago ga prodrmao. Kad je doktor podigao glavu i otvorio oči, mutne i sablasne, crkvenjak je ustuknuo; nije mogao da izdrži pritisak sumornosti i zla koji se oslikavao na doktorovom mračnom licu, pa se brzo vratio za svoj sto. Posle nekoliko minuta spopala ga je mučnina i izašao je u portu. Na toplom letnjem vazduhu crkvenjaku je prostrujala jeza kroz telo. Prekrstio se. Nikad nije na taj način, jednostavnim pogledom na čoveka, osetio zlo – i to ga je istinski uplašilo i uznemirilo. Pogledao je na sat i pomislio na oca Stefana. Još sat i po i sveštenik će se pojaviti. Nekako mu je bilo jasno da čovek neće samovoljno napustiti crkvu i da u ovom slučaju bez pomoći oca Stefana on sam ništa ne može da uradi.

Jednim pogledom na čoveka koji sedeo u crkvenoj stolici otac Stefan, sveštenik Nikolajevske crkve, video je nevolju i znake velike unutrašnje borbe i slomljenosti. U dodiru s njegovom bledom aurom sveštenik je osetio blago grčenje u stomaku i grlo mu se počelo sušiti. Crkvenjak nije preterao u opisu; neka opaka bolest ili veliko zlo nalazilo se u ovom nesrećniku. Duboko uznemiren, otišao je iza oltara i kleknuo na pod da se pomoli i skupi snagu. Dok je kroz molitvu čistio duh i misli, priklanjajući se potpuno duhu božjem, osećao je u duši slabost. Nije bio spreman. Čovek nikad nije spreman na zlo. I ako ga ne čini, i ako ne razmišlja o njemu, i ako izgradi u sebi jasnu odrednicu šta je na drugoj strani, ogradu preko koje ne želi – on i dalje nije zaštićen i siguran. Ta okrenutost unutrašnjem dobru, koja je prirodna, čini čoveka samo više uspavanim, ranjivim i nespremnim za zlo koje dolazi nepozvano, od drugog. Jer uvek ispred čoveka stoji drugi čovek i uvek je nepoznanica šta je u duši drugog i kojem se svetu priklonio.

BEZ STRAHA OD ĐAVOLA, NEMA NI POTREBE ZA BOGOM, POMISLI SVEŠTENIK. Ustao je i položio dlan na ikonu malteške Bogorodice. Pomolio se i zatražio od Gospoda da ga ispuni snagom, a onda je krenuo ka čoveku koji je sedeo u

stolici. Crkvenjak je tog trenutka ušao u crkvu i zauzeo je svoje mesto za stolom. Sveštenik mu dade znak da zatvori crkvena vrata. Doktor se i dalje nije pomerao u stolici. Da nije bilo njegovog disanja nalik na šištanje, koje se jasno čulo u tišini crkve, moglo bi se pomisliti i da je mrtav. Sveštenik se zagleda u doktorove šake položene na naslon stolice i uoči izraženo žutilo između prstiju, znak da je ovaj čovek veliki pušač i da mu je cigareta stalno među prstima. Dodirnuo mu je šaku. Bila je vrela. „Gospodine! Da li me čujete?“, rekao je glasno, ali nisu usledili nikakav pokret ni glas. „Gospodine!“ Ponovo samo tišina i disanje.

– Možda spava? – rekao je crkvenjak.

– Ne. Ovaj čovek ne spava – odgovorio je sveštenik.

Minuti su oticali dok je sveštenik stajao ispred doktora. Činilo se kao da pokušava da uđe u doktorov um i ispita ga iz daljine. Prišao mu je zatim sasvim blizu, na korak, i položio mu knjigu jevanđelja na glavu. Počeo je naglas da izgovara molitvu. Prolazili su novi minuti, naizgled isti, a onda je doktor počeo da se vrpolji – prvo slabašno, a onda da vidljivo pokreće ramena i noge. Najednom se uspravio, podigao je visoko glavu i stegnuo zube, iskolačio je oči, pa ih zatvorio. Dubokim glasom promrmljao je nešto kratko i nerazumljivo. Na licu su mu se sve vreme oslikavali borba i bol. Telo mu se više puta ukočilo, a onda je klonuo i spustio se bez ravnoteže nazad u stolicu kao da ga je neko pustio niz vodu.